

OHJAUSRYHMÄT

Johdanto

Tämä ohje pyrkii antamaan puitteet yhtenäisille ohjausryhmämenettelyille eri viranomaisten rahoittamissa EAKR- ja ESR -hankkeissa. Ohje täydentää niitä määräyksiä, jotka sisältyvät EY:n komission hyväksymiin jäsenvaltiota sitoviin rakennerahasto-ohjelmiin. Ohjeessa selkeytetään ohjausryhmien tehtäviä ja näin parannetaan projektitoiminnan laatua. Hallintoviranomainen (HVO) suosittelee ohjausryhmän asettamista pääsääntöisesti kaikille hankkeille. Hankkeet, joissa myönnetään vain tukea (eräät yrityshankkeet) ja teknisen tuen hankkeet voivat olla sellaisia, joille ei ole tarpeen asettaa ohjausryhmää.

Viranomaisten tulee saattaa ohjausryhmiä koskeva ohje rahoittamiensa hankkeiden tiedoksi ja toimittaa se uusille hankkeille jo projektihakemuksen hyväksymispäätöksen yhteydessä. Tämän lisäksi rahoittajaviranomaisella voi olla muuta omaa ohjeistusta ohjausryhmistä.

Ohjeessa rahoittajalla tarkoitetaan välittävää toimielintä, jolle kuuluu seuraavat tehtävät:

- tuen myöntämiseen liittyvät hallinnolliset tehtävät,
- tuen maksamiseen liittyvät hallinnolliset tehtävät,
- paikan päällä tehtävä valvonta,
- takaisinperintätehtävät ja muut jatkotoimenpiteet sekä
- varainkäytön todentamiseen liittyvät tehtävät.

Oikeudellinen asema

Ohjausryhmän oikeudellinen asema perustuu rahoittajaviranomaisen tekemään projektipäätökseen. Ohjausryhmän nimittäminen on viranomaisen rahoituspäätöksen velvoittava ehto, jonka täyttäminen on hankerahoituksen saamisen edellytys. Päätöksessä voidaan asettaa myös muita ohjausryhmää koskevia ehtoja.

Ohjausryhmä ei vastaa oikeudellisesti hankkeen toiminnasta vaan vastuu on hanketta toteuttavalla organisaatiolla: oikeushenkilöllä, jolle EAKR tai ESR -hankerahoitus myönnetään hakemuksesta rahoittajaviranomaisen päätöksillä. Hankkeen toteuttaja vastaa siitä, että hanke toteutetaan hyväksytyyn projektisuunnitelman mukaisesti ja että hankkeen hallinnointi ja varainhoito on järjestetty asianmukaisesti noudattaen asianomaisen organisaation työryhmämenettelyjä.

Asettaminen ja kokoonpano

Ohjausryhmän asettaa hankkeen toteuttaja (=tuensaaja). Päätöksen ehdoissa edellytetään, että rahoittajaviranomaisen edustaja nimitetään ohjausryhmään asiantuntijaksi. Hankkeen toteuttajaorganisaation tulee tehdä ohjausryhmän asettamisesta kirjallinen päätös, jossa nimetään jäsenet ja heille varajäsenet sekä ainakin rahoittajan edustaja asiantuntijaksi. Päätös lähetetään tiedoksi hanketta rahoittavalle viranomaiselle. Päätöksessä nimetään puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja tai valtuutetaan ohjausryhmä valitsemaan heidät keskuudestaan ensimmäisessä kokouksessa. Puheenjohtaja ei voi olla rahoittajaviranomaisesta. On suositeltavaa, ettei puheenjohtaja ole myöskään toteuttajaorganisaatiosta. Projektipäällikkö ei voi esteellisyyssyistä olla ohjausryhmän puheenjohtaja. Myöskään toisen rakennerahastohankkeen vetäjä ei voi toimia ohjausryhmän puheenjohtajana mahdollisen intressiristiriidan vuoksi.

Ohjausryhmä tulisi asettaa mahdollisimman aikaisessa vaiheessa, mahdollisesti ennen varsinaisen toteutuksen käynnistymistä, jotta yhteistyö voidaan käynnistää ja ohjausryhmän jäsenten asiantuntemusta hyödyntää jo hankkeen suunnitteluvaiheessa. Näin voidaan vaikuttaa myönteisesti myös ohjausryhmätyöskentelyyn sitoutumiseen jatkossa. Tämä tukee hankkeen toiminnan ja tuotoksen kysyntälähtöisyyttä ja hyvien käytäntöjen levittämistä. Ohjausryhmätyöskentelyn suunnittelu on osa hankkeen suunnittelua. On kuitenkin huomattava, että tukikelpoisiksi voidaan hyväksyä menot, jotka ovat syntyneet hankehakemuksen vireille tulon jälkeen, eli diaariin kirjaamisen jälkeen.

Projektihakemuksen tekijän tulee jo hakemusvaiheessa esittää mahdolliset tahot, jotka ovat edustettuina ohjausryhmässä, ohjausryhmän tehtävät ja mahdollisuuksien mukaan ryhmän alustava kokoonpano. Rahoittajan tulee selvittää projektihakemusta käsiteltäessä, että hankkeen toteuttamisen onnistumiselle olennaiset kumppanit ja sidosryhmät tulevat mukaan ohjausryhmätyöskentelyyn.

Ohjausryhmän tulee ilmentää ja edistää kumppanuusperiaatetta. Tarkoituksena on, että hankkeen johtamisen tukena on mahdollisimman laaja-alainen asiantuntemus. Esimerkiksi jos tavoitteena on henkilöiden työllistymisen tukeminen avoimille työmarkkinoille, voi olla vaikea perustella ohjausryhmää, jossa ei olisi yritysten ja työhallinnon edustajia. Ohjausryhmän jäsenet tulee valita asiantuntemuksensa perusteella ja läheltä käytännön toimintaa, jotta heillä olisi kiinnostusta osallistua ohjausryhmätoimintaan ja osaltaan saattaa hankkeen tuloksia osaksi taustayhteisöjensä ns. normaalitoimintaa. Toisaalta heillä tulisi olla riittävä organisatorinen asema, joka turvaa taustayhteisön tuen toiminnalle. Ohjausryhmään tulee pyrkiä saamaan myös hankkeen toiminnan kohderyhmän edustus. Kokoonpanossa on kiinnitettävä huomiota molempien sukupuolten edustukseen.

Jäsenten lisäksi työskentelyyn voidaan kutsua myös tarvittaessa kuultavaksi asiantuntijoita, jotka tukevat erityisesti hankkeen tavoitteiden toteutumista ja tulosten levittämistä. Tämä voi olla tarpeen varsinkin silloin, kun hanke toimii erityisosaamista vaativalla alalla ja organisaatioiden edustajat on nimetty lähinnä aseman perusteella.

Ohjausryhmään on nimettävä ja kokouksiin kutsuttava rahoittajaviranomaisen edustaja. Muistettava on, että rahoittajaviranomaisen edustaja ei ole ohjausryhmän päätöksentekoon osallistuva jäsen tai varajäsen vaan läsnäolo- ja puheoikeuden omaava asiantuntija, joka osaltaan huolehtii tiedonkulusta hankkeen ja rahoittajan välillä. Asiantuntijana hän voi antaa ryhmässä neuvoja esimerkiksi menettelytavoista.

Myös sihteeri(stö) nimetään asettamiskirjeessä tai todetaan esimerkiksi, että sihteerinä toimii projektipäällikkö/-sihteeri. Asioiden esittelystä ja sihteerin tehtävistä huolehtii yleensä hankkeen käytännön toimeenpanosta vastaava hankehenkilöstö. Käytännössä sihteerinä ja asioiden esittelijänä toimii useimmiten projektipäällikkö.

Ohjausryhmätyön seuranta rahoittajaviranomaisessa on osa hallintoviranomaistehtävien edellyttämää EAKR- ja ESR -toiminnan ja hankkeiden hallinnollista valvontaa. Valvonta- ja sen jatkotoimenpiteet tulee dokumentoida ja säilyttää aineisto. Hallintoviranomaisen valvontatehtäviä hoitavan henkilön tulee käsitellä ohjausryhmän kokousmateriaali, ryhtyä tarvittaessa toimenpiteisiin havaintojen johdosta sekä kirjata aineisto käsitellyksi. Ohjausryhmäaineisto otetaan huomioon hankkeen maksatushakemusta käsiteltäessä.

Rahoittajaviranomaisen itse toteuttamissa hankkeissa on kiinnitettävä erityistä huomiota tehtävien eriyttämiseen. Myös itse toteutettavalle hankkeelle on tarvittaessa asetettava erillinen ohjausryhmä, joka voi olla myös useamman hankkeen yhteinen. Todettakoon, että esim. työvoima- ja elinkeinokeskuksen johtoryhmä ei voi toimia hankkeen ohjausryhmänä silloin kun se on rahoittaja. Myös ohjausryhmätyöskentelyn seurannasta ym. on huolehdittava asianmukaisesti. Pääsääntöisesti teknisen tuen hankkeille ei aseteta ohjausryhmää.

Tehtävät

Ohjausryhmän keskeisenä tehtävänä on projektisuunnitelman toteutumisen seuranta sekä toiminnan ohjaus projektipäätöksen mukaisesti mukaan lukien mahdollisten projektisuunnitelman muutosesitysten käsitteleminen. Ohjausryhmä tukee hankkeen toteutusta sekä seuraa ja ohjaa hankkeen sisällöllisten tavoitteiden ja vaikuttavuuden saavuttamista. Tuloksia seurataan suhteessa suunnitelmassa esitettyihin laadullisiin ja määrällisiin indikaattoreihin.

Ohjausryhmän on tarvittaessa kyettävä esittämään hankkeen uudelleen suuntaamista, hankesuunnitelman muutoksia tai jopa hankkeen lopettamista. Jos hanke ei etene projektisuunnitelman edellyttämällä tavalla ja suunnitelman muuttamiselle tulee tarve, asia tulisi käsitellä ohjausryhmässä ennen kuin hankkeen toteuttaja tekee muutosesityksen rahoittajaviranomaiselle. Ohjausryhmän tulee tehdä muutosehdotuksesta ja sen sisällöstä selkeä esitys, josta ilmenevät muutostarpeen perustelut. Ohjausryhmäkäsittely ei kuitenkaan ole muutosesityksen tekemisen edellytys, koska projektisuunnitelman muutos on hankkeen toteuttajan ja rahoittajaviranomaisen välinen asia.

Ohjausryhmän tehtävänä on myös hankkeen itsearvioinnin tukeminen. Hankkeella ja sen ohjausryhmällä tulisi olla käytössään itsearviointimenetelmä, jonka avulla hankkeen toteutusta arvioidaan, ja jonka pohjalta toimintaa suunnataan tarvittaessa uudelleen.

Rakennerahastotoiminnan tavoitteena on täydentää ja tuottaa lisäarvoa kansallisesti rahoitetulle politiikalle ja toiminnalle. Tavoitteena on hankkeessa kehitettyjen hyvien käytäntöjen levittäminen ja juurruttaminen osaksi ns. normaalia toimintaa. Tämän tavoitteen saavuttamisessa ohjausryhmällä on tärkeä rooli. Ohjausryhmään kuuluvilla on keskeinen tehtävä tiedottaa hankkeesta ja sen tuloksista muun muassa omissa taustaorganisaatioissaan ja edesauttaa hankkeen tulosten valtavirtaistamista laajempaan käyttöön.

Maksatusten ja kustannusten tukikelpoisuuden arvioi aina rahoittava viranomainen. Mikäli maksatushakemusta käsitellään ohjausryhmässä, se ei tarkoita esim. yksittäisten tositteiden läpikäymistä ja kustannusten tukikelpoisuuden arviointia vaan lähinnä sen toteamista, että hankkeelle myönnettyjä varoja käytetään projekti- ja rahoitussuunnitelman mukaan talousarvion rajoissa, ja että maksatushakemus on tehty asianmukaisesti rahoittajaviranomaisen päätöksissä edellytetyllä tavalla.

Ohjausryhmässä käsitellään erilaista palautetta hankkeen toiminnasta (esim. työvoimakoulutuksen OPAL). Lisäksi ohjausryhmässä käsitellään ja hyväksytään hankkeen väli- ja loppuraportit rahoittajalle toimitettavaksi.

Ohjausryhmän työssä painottuvat toisaalta hallinnolliset, toisaalta hankkeen sisällöllistä asiantuntemusta edellyttävät tehtävät. Joissakin laajoissa hankkeissa on päädytty kahden eri toimielimen asettamiseen siten, että varsinainen ohjausryhmä huolehtii hankkeen (ml. talous) etenemisen seurannasta ja operatiivisesta ohjauksesta. Kehittämisyhmä/projektiryhmä keskittyy

hankkeen sisällölliseen kehittämiseen ja tulosten levittämiseen. Tällaisten järjestelyjen tulee olla rahoittavan viranomaisen hyväksymiä.

Asioiden käsittely

Ohjausryhmän tulisi ensimmäisessä kokouksessaan järjestäytymisen lisäksi sopia työskentelytavoistaan ja aikataulustaan. Kokouksissa noudatetaan normaaleja ja hyviä kokouskäytäntöjä.

Ohjausryhmän kokouksista pidetään pöytäkirjaa, joka lähetetään rahoittajaviranomaiselle tiedoksi. Pöytäkirjaan kirjataan ainakin toteuttajalle tai rahoittajalle tehtävät esityksistä. Pöytäkirjat on numeroitava juoksevasti ja säilytettävä liitteineen asianmukaisesti. Jos usealla hankkeella on yhteinen ohjausryhmä, on kokouksissa käsiteltävä erikseen kunkin hankkeen asiat ja käsitellyistä asioista on laadittava hankekohtaiset pöytäkirjat, jotka säilytetään kyseisen hankkeen asiakirjoina. Pöytäkirjoja ei tarvitse toimittaa maksatushakemuksen liitteeksi ellei niitä erikseen pyydetä tai siihen ole jokin erityinen syy.

Ohjausryhmän kokouksissa käsiteltäviä hankkeen toteuttamiseen liittyviä asioita ovat mm.:

- Projektisuunnitelman tavoitteiden ja toiminnan toteutumisen tilanne
- Rahoitussuunnitelman toteutuminen ja maksatuksen eteneminen
- Hankkeen toiminnan itsearviointia
- Hankkeen etenemisen kokonaisarviointi, mahdollisten muutostarpeiden ja ongelmakohtien tunnistaminen sekä tarvittavien korjaavien toimenpiteiden esittäminen
- Hankkeen toteuttajaorganisaatiolle tarvittaessa tehtävät ehdotukset projektisuunnitelman muuttamiseksi (toteuttaja tekee varsinaisen muutosesityksen rahoittajalle)
- Seurantatiedot, osallistujapalautteet (esim. OPAL) jne.
- Vaikuttavuus ja tuloksellisuus sekä tulosten hyödyntäminen
- Hyvien käytäntöjen levittäminen (valtavirtaostamisen suunnitelma ja sen toteutuminen)
- Tiedottaminen (tiedotussuunnitelma ja sen toteutuminen)
- Väli- ja loppuraportit

Työvoima- ja elinkeinokeskuksilla, maakunnan liitoilla ja muilla viranomaisilla voi olla omaa ohjausryhmätyöskentelyä koskevaa aineistoa, esim. kokousten malliasialistoja, jotka voivat toimia samalla muistilistoina käsiteltävistä asioista.

Rahoittajaviranomaisen tulee hankkeen muun valvonnan yhteydessä valvoa, että ohjausryhmä toimii ja kokoontuu säännöllisesti, ja että se huolehtii siltä edellytetystä ohjaus- ja seurantatehtävästä. Mikäli rahoittajaviranomainen havaitsee ohjausryhmän toiminnassa ongelmia, on sen ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin.